

TÖÖTUNA ARVELEVÕTMINE

Kuhu pöörduda?

Sellesse Tööturuameti osakonda, mille kaudu inimene soovib tööd otsida (mis on lähim töötule elukohale). Ei pea pöörduma rahvastikuregistrisse kantud elukohajärgsesse osakonda.

Millega peab arvestama

- Töötute arvu kasvuga on tekkinud järjekorrad.
- Esmaspäeviti ja teisipäeviti on järjekorrad pikemad, nädala teisel poolel lühemad.
- Konsultandil ei jätku nõustamiseks alati nii palju aega, kui peaks. Arvesse peab võtma ka seda, et aega jätkuks ka teistele töötutele.

Mida töötule saab ise teha, et kiirendada töötuna arvelevõtmist:

1. **avalduse saab eelnevalt täita.** Töötuna arvelevõtmise avalduse vormi saab välja trükkida Tööturuameti kodulehelt aadressil www.tta.ee. Kodulehe avanedes klõpsa järgmisel menüüvalikul: Tööotsijale ja töötule / Töötule / Töötuna arvelevõtmise taotluse esitamine.
2. **võtta kaasa vajalikud dokumendid:**
 - **ID kaart või pass** (NB! autojuhiloa ei sobi, sest dokumendist peab selguma kodakondsus.)
 - **Tööraamat.** Kui ei olnud töölepingut või avalikku teenistust, siis ka leping mille alusel teenust osutati: töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud leping.

TÖÖTUTOETUS JA TÖÖTUSKINDLUSTUSHÜVITIS

Nii töötutoetuse kui töötuskindlustushüvitise taotlus esitatakse Tööturuametile.

Töötuskindlustushüvitise taotlemiseks on vaja esitada:

- **Avaldus** – avalduse vormi saab Tööturuametist või selle võib välja trükkida ka Töötukassa kodulehelt aadressil www.tootukassa.ee. Kodulehe avanedes klõpsa menüüvalikul 'Blanketid': 'Töötuskindlustushüvitis' → 'Avaldus töötuskindlustushüvitise taotlemiseks'.
- **Viimase töösuhte lõppemise põhjust ja aega tõendav dokument** – tööleping, tööandja tõend, käskkiri (avalikust teenistusest vabastamisel), vms.
- **Tõend kindlustatule makstud tasude ja tasudelt kinnipeetud töötuskindlustusmaks kohta.**

Töötutoetuse taotlemiseks on vaja esitada:

- **Avaldus** (avalduse vormi saab Tööturuametist või selle võib välja trükkida Tööturuameti kodulehelt aadressil www.tta.ee. Kodulehe avanedes klõpsa menüüvalikul 'Tööotsijale ja töötule' → 'Töötule' → 'Töötutoetus' → 'Töötutoetuse taotlemine'.
- **180 päevast töötamise aega tõendav dokument** (tööraamatu, töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku leping).
- **töösuhte lõpetamise põhjust tõendav dokument** (kui tööraamatus või lepingus ei ole töösuhte lõpetamise põhjust märgitud).

MIS TOIMUB PÄRAST TÖÖTUNA ARVELEVÕTMISE AVALDUSE ESITAMIST?

Tööturuameti konsultant sisestab töötule andmed infosüsteemi ning teeb töötuna arvelevõtmise ja töötutoetuse määramise otsuse.

Töötuskindlustushüvitise avalduse koos vajalike dokumentidega saadab Tööturuamet töötukassale. Töötukassa otsustab hüvitise määramise hiljemalt 14. päeval pärast avalduse esitamist Tööturuametile.

Seejärel koostab Tööturuameti konsultant koos töötuga **töötsimiskava**. Töötsimiskavasse pannakse kirja, mida teeb töötaja ja mida Tööturuamet selleks, et töötaja leiaks töö. Tööturuamet osutab töötsimiskava alusel tööturuteenuseid.

Kuidas töötaja saab kaasa aidata töötsimiskava koostamisele?

Mõelda, milline on töötaja töösoov ja kas ka majanduslanguse tingimustes (kus töökohti on vähe ja tööandjatel on võimalus valida sageli sadade töötajate seast) on reaalne leida samalaadset tööd, mida töötaja varem tegi või muud tööd. Kui see ei ole reaalne, siis peaks mõtlema sellele, kas jääda ootama, millal majandus hakkab tõusma (võib kesta aasta või paar) või kaaluda oma oskuste täiendamist.

Kui töötaja vajab abi selleks, et otsustada, mida edasi teha, siis võib küsida ka **töötsingukoolitust**. Töötsingukoolitusel õpetatakse näiteks CV koostamist, antakse nõu, kuidas saada ülevaadet, mis tööturul toimub, et paremini hinnata oma võimalusi ja osata seeläbi valikuid teha.

Kui koolitussoov on küll olemas, aga töötaja ei tea, mida õppida, siis saab paluda **karjäärinõustamist**. Ka siin peaks arvestama, et karjäärinõustaja juurde pääsemist peab ootama.

Mis vahe on töötutoetusel ja töötuskindlustushüvitisel?

Töötutoetuse suurus on riigieelarvega kindlaks määratud. Päevamäär on 32,9 krooni (31 päeva eest 1019,9 krooni). Toetust määrab ja maksab Tööturuamet. Finantseeritakse riigieelarvest.

Töötuskindlustushüvitise suurus sõltub töötaja eelnevast töötasust. Hüvitise suurus on 50% esimesel 100. päeval ning 40% alates 101. päevast töötaja eelnevast töötasust.

Finantseeritakse töötuskindlustusmaksetest. Hüvitist määrab ja maksab Eesti Töötukassa.

Töötuskindlustushüvitise saamise tingimused

Töötuskindlustushüvitise saamise õigus on neil töötajatel, kes viimase 36 kuu jooksul on maksanud töötuskindlustusmaksid vähemalt 12 kuu eest. Hüvitist ei saa need töötajad, kelle **viimane töösuhe lõpetati töötaja algatusel, poolte kokkuleppel, töökohustuste rikkumise, usalduse kaotamise, vääritud või korruptiivse teo tõttu.**

Töötutoetuse saamise tingimused

Töötutoetust makstakse ka siis kui viimane töösuhe lõpetati eelpoolnimetatud põhjustel. Toetuse saamiseks on vajalik töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuul vähemalt 180 päeva: töötamist, õppimist, tegutsemist füüsilisest isikust ettevõtjana, ajateenistust, kuni 8 aastase lapse või kuni 18 aastase puudega lapse kasvatamist, hooldajatoetuse saamist, hooldamist perekonnas hooldamise lepingu alusel, haiglaravi, kinnipidamisasutuses viibimist.

Näide: Jussi ja Sassi palk viimase aasta jooksul oli 7500 krooni. Tööandja pidi majanduslanguse tõttu tootmist vähendama ning tegi Jussile ja Sassinale ettepaneku lõpetada töösuhe **poolte kokkuleppel**. Juss nõustus, Sassi ei nõustunud ja ta **koondati**.

•

Jussil on õigus saada töötutoetust: 32,9 krooni päevas.

- **Sassil on õigus saada töötuskindlustushüvitist: 125 (esimesed 100 päeva) ja seejärel 100 krooni päevas.**

Hüvitise arvutamine. Ühe kalendripäeva hüvitise suurus arvutatakse 9 kuu keskmisest ühe kalendripäeva töötasust (viimase 3 kuu töötasu ei võeta arvesse). Näide: Töötu ühe kuu töötasu oli 7500 krooni. 9 kuu töötasu 67 500 krooni jagatakse 270-ga = 250 krooni ühe päeva töötasu. Esimesel 100 päeval on hüvitis 125 krooni päevas ning alates 101. päevast 100 krooni. (31 päeva summa $31 * 125 = 3975$ krooni). Töötuskindlustushüvitisest arvatakse maha tulumaks (21%).

Kui mõlemad saaksid raha 9 kuu jooksul, siis:

- Juss saaks töötutoetust 8883 krooni
(270 päeva * 32,9 = 8883 krooni)
- Sass saaks töötuskindlustushüvitist 29 500 krooni – tulumaks
((100 päeva * 125 krooni) + (170 päeva * 100 krooni)) = 29 500 – tulumaks.

Kui kaua töötutoetust ja töötuskindlustushüvitist makstakse:

Töötuskindlustushüvitise saamise aeg on 180 - 360 päeva olenevalt sellest, kui kaua on makstud töötuskindlustusmaksid:

- 1) 180 kalendripäeva kui kindlustusstaaž on lühem kui 56 kuud;
- 2) 270 kalendripäeva kui kindlustusstaaž on 56–110 kuud;
- 3) 360 kalendripäeva kui kindlustusstaaž on 111 või enam kuud.

Töötu, kes on sai hüvitist 180 päeva, võib pärast seda taotleda kuni 90 päevaks töötutoetust. Eelduseks on see, et muud töötutoetuse saamise tingimused on täidetud (töötas 180 päeva vms).

Töötutoetust makstakse üldjuhul 270 päeva jooksul (ligikaudu 9 kuud).

Erandid:

1) kuni 210 päeva makstakse töötule,

- kellega lõpetati viimane töösuhte töökohustuste rikkumise, usalduse kaotamise või vääritud teo tõttu.

2) kuni 180 päeva makstakse töötule, kellel on vanaduspensionieani jäänud vähem kui 180 päeva ja kes on juba saanud toetust 270 või 210 päeva. Toetust makstakse kuni vanaduspensionieani jõudmiseni.

Kuidas toetust ja hüvitist makstakse

Mõlemad makstakse tagantjärgi. Esimese seitsme päeva eest ei maksta.

Esimese 60 päeva eest ei maksta töötutoetust töötule,

- kellega lõpetati viimane töösuhte töökohustuste rikkumise, usalduse kaotamise või vääritud teo tõttu.
- kes on õppinud enne töötuna arvelevõtmist õppeasutuses päevases õppevormis või täiskoormusega õppes

Töötutoetust arvutatakse siis, kui töötu pöördub määratud ajal Tööturuametisse. Näide: Töötul on töötutoetuse saamise õigus 1. veebruarist. Kui töötu pöördub määratud ajal, näiteks 27. veebruaril Tööturuametisse, siis arvutatakse talle töötutoetus. Selleks korrutatakse kahe pöördumise vahele jäävate päevade arv 32,9 krooniga (töötutoetuse päevamäär). Tööturuamet maksab toetuse töötu isiklikule pangakontole.

Töötuskindlustushüvitist arvutatakse samuti tagantjärgi, kuid veidi erinevalt töötutoetusest. Töötukassa maksab hüvitist kord kuus eelmise kalendrikuu eest jooksva

kalendrikuu 10. kuupäevaks. Näide: hüvitise saamise õigus on töötul 5. veebruarist. Töötukassa maksab 5-27. veebruari hüvitise töötule märtsi kuu 10. päevaks

Mida peaks arvestama töötuna arvelevõtmise puhul:

1. **Ravikindlustus algab töötuna arveloleku 31. päevast.** Kui töösuhe lõpeb, siis kehtib ravikindlustus veel 2 kuud. Selleks, et ravikindlustus ei katkeks, ei tohiks töötuna arvelevõtmist edasi lükata rohkem kui ühe kuu võrra pärast töösuhte lõppemist.

Näide: Töösuhe lõppes 1. detsembril, ravikindlustus kehtib kuni 31. jaanuarini. Selleks, et ka veebruaris oleks kehtiv ravikindlustus, peaks inimene olema Tööturuametis töötuna arvele võetud hiljemalt 1. jaanuaril.
2. **Töötuna saab arvel olla, sh saada hüvitist või toetust, ainult siis, kui töötu otsib tööd, st pöördub talle määratud ajal Tööturuametisse ja täidab tööotsimiskava.** Töötule määratakse järgmise pöördumise aeg 30 päeva jooksul eelmisest pöördumisest. Kui töötul on mõjuv põhjus, mille tõttu ta pöörduda ei saa, peaks sellest teavitama Tööturuametit ja leppima kokku uue pöördumise aja.
3. Pärast töötutoetuse ja töötuskindlustushüvitise saamise aja möödumist, ei ole uuesti neid võimalik saada enne kui töötu on töötanud vähemalt 180 päeva või maksnud töötuskindlustusmaksleid vähemalt 12 kuu eest.
4. **Kui pakutakse lühiajalist tööd, peaks töötu selle ka vastu võtma.** Töötu ei kaota õigust hüvitisele või toetusele, sest pärast lühiajalist töötamist uuesti töötuna arvelevõtmisel jätkatakse rahaliste toetuste maksmist (makstakse eelmisel töötuse perioodil saamata jäänud osa).
5. **Tööotsimisel ei peaks piirduma ainult Tööturuametiga, vaid kasutama muid võimalusi:** ajalehed, sõbrad, tuttavad, eelmised töökohad, eratööbürood jms.

Eratööbüroode puhul peaks meeles pidama järgmist:

Eratööbüroodel on riigi tööturuasutuste kõrval tähtis roll tööotsijate ja tööandjate abistamisel. Enamus eratööbüroosid abistavad tööotsijaid töö leidmisel korrektselt.

Kahjuks on praktika näidanud, et mõned eratööbürood ei pea kinni reeglitest ja kipuvad tegutsema ebaseaduslikult – võtavad omakasu eesmärgil tööotsijatelt tasu töövahenduse eest või vahendavad tööd, mida tegelikult ei ole olemas.

Ebaseaduslikult tegutsevate eratöövahendajate arv suureneb tavaliselt siis, kui töötus tõuseb ja inimesed on töö leidmisega hädas.

Mida on hea teada enne eratööbüroosse pöördumist

Enne eratööbüroosse pöördumist:

1. veendu, et eratööbürool on õigus tööturuteenuseid osutada. Tööturuteenuste osutamise õigus on ainult neil eraõiguslikel juriidilistel isikutel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel, kes on registreeritud majandustegevuse registris tööturuteenuse osutajatena.

Eratööbürood, kes on kantud majandustegevuse registrisse, võivad osutada kolme tööturuteenust:

- töövahendus;
- karjäärinõustamine;
- teavitamine tööturu olukorrast.

2009. aasta veebruaris oli majandustegevuse registrisse kantud 140 eraõiguslikku tööturuteenuse osutajat.

Majandustegevuse registri aadress on www.mtr.mkm.ee. Kontrollimiseks vali „Otsingud”, seejärel „Registreeringu otsing”, sisesta eratööbüroo nimi ja vajuta nupule „Otsi”. Kui eratööbürool on tööturuteenuse osutamise õigus, siis kuvatakse andmed.

Kui register annab teada, et otsitava isiku kohta andmed puuduvad, tähendab see seda, et ettevõtja tegutseb ebaseaduslikult.

Ebaseadusliku majandustegevuse (sh ilma registreeringuta tööturuteenuste osutamise) eest on karistusseadustiku § 372 alusel ette nähtud karistus – rahatrahv või arest. Rahatrahvi suurus on kuni kolmsada trahviühikut (60 krooni x 300 trahviühikut = 18 000 krooni). Kui tegemist on juriidilise isikuga, siis on trahvi suurus kuni 500 000 krooni.

2. pea meeles, et eratööbüroo ei tohi nõuda töövahenduse eest tasu tööd otsivalt inimeselt. Tasu võib võtta ainult juriidiliselt isikult (näiteks tööandjalt).

Töövahenduse eest tasu võtmise keeld tähendab seda, et tööotsija peab saama vaba töökoha andmed ilma selle eest tasu maksmata.

Kõik eratööbürood on majandustegevuse registris registreerimise taotlemisel kinnitanud, et nad ei nõua tasu töövahenduse eest tööd otsivalt isikult. Kui eratööbüroo siiski küsib tasu, siis selgitage välja, mille eest tasu nõutakse – kas see on töövahenduse eest või kaasnevad lisaks töövahendusele täiendavad teenused.

Välismaal töö otsimise puhul peaks arvesse võtma seda, et ka teistes riikides on tööpuudus tõusnud ja töökohti on jäänud vähemaks. Enne kui otsustad välismaale tööle

minna **kontrolli internetist tööandja kohta avaldatud infot**. Kui internetis ei ole tööandja kohta teavet, siis tekib kahtlus kas selline tööandja on üldse olemas või kas tegemist ei või olla sellise tööga, mille andmeid ei soovita avaldada (intimteenused jms).

Kui soovid leida tööd välismaal, siis vaata ka neid vabu töökohti, mida pakutakse Euroopa Liidu ametliku töövahendusportaali EURES kaudu www.erures.ee.